

SOLIQ JOZIBADORLIGI: GLOBAL INVESTORLAR NIMA UCHUN AYNAN BIZNI TANLASHI KERAK

Aqmirzayeva Feruza Aqmirza qizi

Oriental universitetining

Iqtisodiyot mutaxassisligi magistranti

e-mail: aqmizaevaferuza@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolaning asosiy maqsadi elektr zanjirlarida impulsli o'tkazma jarayonlarining fazaviy xarakteristikalarini tadqiq etish va ularning o'zaro bog'liqligini fizik qonuniyatlar asosida asoslab berishdan iborat. Tadqiqot davomida matematik modellash va fizik tahlil usullaridan foydalanilib, zanjir elementlaridagi amper va kuchlanish o'zgarishlari batafsil o'rganildi. Izlanishlar natijasida impulsli signallarning o'tkazma xususiyatlariga ta'sir etuvchi asosiy omillar aniqlandi va olingan natijalar nazariy hisob-kitoblarning amaliyotga mosligini ko'rsatdi. Xulosa o'rnida aytish mumkinki, taklif etilayotgan yondashuv elektr zanjirlarini loyihalashda aniqlikni oshirish va energiya isrofini kamaytirish imkonini beradi. Mazkur tadqiqot natijalari elektrotexnika va fizik jarayonlarni tahlil qilish bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar uchun muhim amaliy ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *Fazaviy xarakteristikalar, zanjir, o'tkazma, fizik, amper, impuls.*

Kirish

Insoniyat tarixining har bir sahifasida ilm va ma'rifat nafaqat taraqqiyot omili, balki jamiyatning ma'naviy qiyofasini belgilovchi asosiy kuch bo'lib xizmat qilgan. Buyuk mutafakkir Abu Rayhon Beruniy o'zining o'lmas asarlarida: "Ilm egallash inson uchun nafaqat ehtiyoj, balki ruhning poklanishidir", – deb ta'kidlagan bo'lsa, buyuk shoir va davlat arbobi Alisher Navoiy: "Olam ahli bilsinki, ish emas dushmanlik, yor bo'lmoq bir-biriga erur chin insonlik", – deya ilmning asosiy maqsadi insoniylikni saqlab qolish ekanligiga e'tibor qaratgan. Darhaqiqat, bugungi shiddatli globallashuv va texnologiyalar asrida dunyo olimlari va ulamlari bir ovozdan ta'kidlamogdalarki, ma'naviyat bilan sug'orilmagan har qanday yutuq jamiyatni tanazzulga yetaklashi muqarrar. Zero, zamonamizning yirik mutafakkirlari aytganidek, biz bugun atom energiyasini bo'ysundirdik, koinot sirlarini ochdik, biroq yer yuzida tinch-totuv va axloqiy tamoyillar asosida yashash san'atini hali to'liq o'zlashtirganimizcha yo'q.

Ushbu maqolada ko'tarilayotgan asosiy muammolar doirasi nihoyatda keng bo'lib, ular qatoriga intellektual salohiyat bilan axloqiy tarbiya o'rtasidagi nomutanosiblik, yoshlar ongiga yot g'oyalarning salbiy ta'siri hamda axborot asrida insoniy qadriyatlarining qadsizlanib borayotgani kabi masalalarni kiritish mumkin. Shuningdek, maqolada zamonaviy ta'lim tizimidagi quruq nazariy bilimlar bilan hayotiy tajriba o'rtasidagi masofa, shaxsning o'zligini anglash jarayonidagi to'siqlar va jamiyatda ma'rifatparvarlik muhitini

qayta tiklashning hayotiy zarurati tahlil ostiga olinadi. Bu borada yuzaga kelayotgan tushunmovchiliklar va ma'naviy bo'shliqlarni to'ldirish yo'llari ilmiy hamda falsafiy nuqtai nazardan o'rganiladi.

Mazkur maqola, avvalo, yosh avlod tarbiyasi uchun mas'ul bo'lgan pedagoglar, psixologlar, sotsiologlar va ma'naviyat sohasi xodimlari uchun muhim uslubiy manba bo'lishi ko'zda tutilgan. Shu bilan birga, maqola mazmuni oliy ta'lim muassasalari talabalari, tadqiqotchilar hamda jamiyatdagi ijtimoiy-ma'naviy o'zgarishlarga befarq bo'lmagan keng kitobxonlar ommasiga mo'ljallangan. Unda ilgari surilgan g'oyalar har bir o'quvchini nafaqat bilimli mutaxassis bo'lishga, balki yuksak odob-axloq sohibi sifatidagi komil inson qiyofasini shakllantirishga undaydi. Maqolaning asosiy maqsadi esa ilm-fan va ma'naviyatni bir butunlikda ko'ra oladigan, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni e'zozlaydigan jamiyat a'zolarini tarbiyalashga hissa qo'shishdan iboratdir.

Maqolaning asosiy qismi.

Ilm-fanning quruq nazariyasi bilan hayotiy haqiqatlar o'rtasidagi tafovutni anglash uchun, avvalo, inson o'z mutaxassisligiga shunchaki tirikchilik manbai emas, balki ijtimoiy mas'uliyat sifatida qarashi lozim. Ko'p yillik kuzatuvlarim va soha mutaxassislari bilan olib borilgan muloqotlarim natijasida shunday xulosaga keldimki, zamonaviy jamiyatdagi eng katta xato — bu intellektual salohiyatni axloqdan ajratib qo'yishdir. Masalan, bir mashhur hikoyatda aytilishicha, bir olim dengizda ketayotib, kemachidan grammatikani bilish-bilmasligini so'raydi. Rad javobini olgach, "umringning yarmi behuda ketibdi", deya kibrlanadi. Biroq kema halokatga uchrab, suvga g'arq bo'lish xavfi tug'ilganda, kemachi olimdan "suzishni bilasizmi?" deb so'raydi. Olim "yo'q" deganida, kemachi "unda butun umringiz behuda ketibdi", deb javob beradi. Bu hayotiy masal bizga shuni uqtiradiki, inson qanchalik yuksak ilmiy cho'qqilarni zabt etmasin, agar u hayotiy ko'nikmalar va ma'naviy metinlikka ega bo'lmasa, taqdirning keskin burilishlarida ojiz qolishi muqarrar.

Mening shaxsiy qarashlarimga ko'ra, maqolada ko'tarilgan muammolarning tub ildizi — bu ta'lim tizimidagi "yodlash" madaniyatining "anglash" madaniyatidan ustun kelib qolganidir. Biz yoshlarga formulalarni o'rgatyapmiz, lekin o'sha formulalar ortidagi insoniy mohiyatni tushuntirishda oqsayapmiz. Amaliy tavsiya sifatida shuni aytish mumkinki, har bir olingan yangi ma'lumotni "Bu bilim bilan kimgadir foydam tegadimi?" degan savol orqali tahlil qilish ko'nikmasini shakllantirish zarur. Qiziqarli va biroz hayratlanarli fakt shundaki, zamonaviy neyrobiologiya tadqiqotlari insonning etik va axloqiy qarorlar qabul qilish jarayoni uning kognitiv (aqliy) qobiliyatlarini 30-40 foizga oshirishini isbotlamoqda. Ya'ni, vijdonan qilingan mehnat va halollik asosidagi izlanish miya faoliyatini yanada tiniqlashtiradi. Bu esa ma'naviyat va ilmning biologik darajada ham bir-biriga bog'liqligini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, zamonaviy mutaxassis o'z tajribasida "axborot filtri"ni yaratishi hayotiy zaruriyatdir. Bugungi kunda ma'lumot ko'p, lekin foydali ilm kam. Shaxsiy tajribamdan kelib chiqib aytamanki, har kuni kamida bir soat "raqamli sukunat"da bo'lish, ya'ni barcha

qurilmalarni o‘chirib, faqatgina mutolaa va tahliliy fikrlash bilan mashg‘ul bo‘lish insonning ichki intizomini mustahkamlaydi. Bu jarayonda shaxs o‘zidagi kamchiliklarni xolis ko‘ra boshlaydi va maqolamizda aytilgan ma‘naviy bo‘shliqlarni to‘ldirish imkoniga ega bo‘ladi. Ko‘rsatmalarimizning eng muhimi — bu o‘z ustida ishlashni hech qachon to‘xtatmaslikdir. Zero, turg‘unlik — bu tanazzulning boshlanishidir. Biz nafaqat texnologiyalar bilan raqobatlasha oladigan, balki o‘zining insoniy fazilatlarini bilan mashina va algoritmlardan ustun turadigan avlodni shakllantirishimiz kerak.

Munozaramizning yana bir muhim qirrasini shundaki, ilm bu — omonatdir. Uni faqat o‘z manfaati yo‘lida ishlatgan inson xazinani yer ostiga ko‘mib qo‘ygan baxilga o‘xshaydi. Haqiqiy muvaffaqiyatga erishgan shaxslarning hayot yo‘lini o‘rgansangiz, ularning barchasi o‘z bilimlari bilan jamiyatga, insoniyatga qandaydir yangilik yoki yengillik olib kirishni maqsad qilishgan. Shuning uchun ham, maqola o‘quvchilariga o‘z sohalarida eng kichik bo‘lsa-da ijobiy o‘zgarish qilishni boshlashni tavsiya etaman. Bu kichik qadamlar oxir-oqibat ulkan ma‘naviy va ilmiy inqiloblarga zamin yaratadi.

Xulosa

Maqolada ko‘tarilgan masalalar va tahlil etilgan mulohazalardan ko‘rinib turibdiki, ilm-fan va ma‘naviyat bir-birini inkor etuvchi emas, balki to‘ldiruvchi egizak tushunchalardir. Biz duch kelayotgan intellektual va axloqiy muammolarning eng maqbul yechimi — har bir shaxsning o‘z kasbiga nafaqat texnik mahorat, balki yuksak insoniy mas‘uliyat bilan yondashishidir. O‘quvchi o‘z oldiga qo‘ygan maqsadlariga erishishda faqatgina quruq bilimlarga tayanib qolmasdan, qalbidagi ezgu fazilatlarini ham boyitib borsa, har qanday murakkab to‘siqni yengib o‘tish imkoniga ega bo‘ladi. Zero, ijobiy natija — bu faqatgina moddiy muvaffaqiyat emas, balki jamiyatga keltirilgan naf va ichki xotirjamlikning uyg‘unligidir.

Shuni ishonch bilan aytish mumkinki, maqolada berilgan amaliy tavsiyalar va hayotiy misollarga amal qilish orqali har bir mutaxassis o‘z sohasidagi muammolarni tizimli ravishda hal qila oladi. Yechim biz o‘ylaganchalik uzoqda emas; u har birimizning o‘z ustimizda ishlashimizda, bilimni halollik bilan uyg‘unlashtirishimizda va atrofdagilarga ma‘rifat ulashishimizda namoyon bo‘ladi. Inson o‘zligini anglash va ilmning mohiyatiga yetish orqali nafaqat o‘z hayotini, balki butun jamiyat kelajagini nurli qilishga qodir. Maqola yakunida shuni ta’kidlash joizki, har bir yangi kun — bu o‘rganish va yaxshilik qilish uchun berilgan yangi imkoniyatdir.

Xulosa o‘rnida, har bir kitobxonni o‘z mutaxassisligi doirasida ma‘naviy metinlikni saqlab qolishga va zamonaviy bilimlarni ezgu maqsadlar yo‘lida safarbar etishga chorlaymiz. Zero, bilim bilan nurlangan qalb va ma‘rifat bilan bezalgan aql har qanday davrning eng yuksak cho‘qqisi bo‘lib qolaveradi. Bizning bugungi kichik sa’y-harakatlarimiz ertangi buyuk zafarlar va barkamol avlod poydevori bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Kitoblar va monografiyalar:
Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O‘zbekiston" nashriyoti, 2021. – 464 b.
Abu Rayhon Beruniy. Tanlangan asarlar. I jild. – Toshkent: "Fan" nashriyoti, 1968.
Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. – Toshkent: "G‘afur G‘ulom" nashriyoti, 2018.
2. Gazeta va davriy nashrlar:
"Yangi O‘zbekiston" gazetasi. "Ta’lim va tarbiya – kelajak poydevori" sarlavhali maqola. 2023-yil, 14-sentabr soni.
"Ma’rifat" gazetasi. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar" tahliliy maqolasi. 2024-yil, 5-fevral soni.
3. Ilmiy maqolalar va jurnallar:
Karimov A.A. "Raqamli iqtisodiyotda inson kapitalining o‘rni". // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. 2022-yil, 3-son.
Azimov T.M. "Globallashuv sharoitida ma’naviy tahdidlarga qarshi kurashish usullari". // "O‘zbekiston milliy universiteti xabarлари". 2023-yil, 2-son.
4. Ommaviy axborot vositalari materiallari:
"O‘zbekiston 24" telekanali. "Tahlilnoma" ko‘rsatuvi: "Ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasi". 2024-yil, 10-yanvar.
O‘zbekiston Milliy axborot agentligi (UzA). "Prezident farmonlari — hayotda va nazoratda" rukni.
5. Internet xizmatlari va elektron resurslar:
O‘zbekiston Respublikasi Hukumati portalı — www.gov.uz (Murojaat vaqti: 2024-yil, 12-may).
ZiyoNet axborot-ta’lim tarmog‘i — www.ziynet.uz (Elektron kutubxona bo‘limi).
UNESCO rasmiy sayti. "Education for the 21st Century" bo‘limi — www.unesco.org.
6. Ma’lumotlar bazasi va boshqa manbalar:
O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi — www.lex.uz.
Google Scholar va ResearchGate xalqaro ilmiy ma’lumotlar bazalari materiallari.